

ТРАДИЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІЄ- ТА ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

УДК 316.334.56

Людмила Афанасьєва

Міжкультурна компетентність як стратегема демократичного розвитку поліетнічної міської громади

Анотація. У статті розглянуті теоретичні й праксеологічні аспекти формування міжкультурної компетентності в інституціях українського соціуму в контексті суперечливих і кризових процесів, що супроводжують становлення громадянського суспільства. Робиться акцент на переформатуванні розвитку царини людських взаємин, адже «зміни» можливі лише унаслідок продуктивного діалогу «різноманіття» в сенсі напруженого обміну ідеями, що породжуються як суспільним життям, так і культурними потребами його учасників. Сформульовано концепт міжкультурної комунікації як послідовну реалізацію ідей співставлення, співдружності, співучасті. Висвітлюються онтологічні та аксіологічні засади формування інтеркультурної компетентності як необхідної умови поширення новітніх демократичних стандартів соціальної, раціональності та ідентичності сучасного соціуму та чинника плідного громадянського діалогу в умовах наростання глобальної взаємозалежності культур. За результатами культуролого-соціологічних регіональних практик обґрунтовується потреба залучення соціологічного супроводу формування інтеркультурної компетентності як засоби виявлення релевантності європейських принципів громадського самоуправління щодо сучасних українських міських громад та демократичного спрямування їхнього розвитку.

Ключові слова: громадянське суспільство, поліетнічна спільнота, інтеркультурна компетентність, міська громада, культурна політика.

Liudmyla Afanasieva

Intercultural Competence as a Stratagem of Democratic Development of Multi-Ethnic Urban Community

Abstract. Cultural heterogeneity is the defining feature of modern civilization. Under these circumstances, the essentialism has its own background effect including racism, particularism, sexism, nationalism, colonialism and xenophobia for people from cultures other than our own, identifying them as alien or enemy. Theoretical and praxeological aspects of intercultural competence in social institutions, considered in the thesis, allow to specify main formation and development principles for new standards of social democracy, rationality and identity in modern society. Intercultural competence, in the context of the selected topic, is considered primarily as a set of analytical and strategic abilities. One of the most important functions of this complex is the individual interpretative development range in the process of interpersonal interaction with representatives of other cultures. This thesis considers interdisciplinary approaches are available today to form intercultural competence. Approach to intercultural competence is based on the understanding of appropriate behavior models, specific knowledge and skills according to particular social groups area. Acquired knowledge is the basis for functioning in social and cultural system of the city, organizations or professional groups to have an effective work in cross-cultural situations. It's equally important to understand the need of full access for all persons to use all socio-cultural resources. It's found that intercultural competence is a dynamic, long process throughout life, which requires the efficiency, desire to develop and learn from all people who involved in this process. However, many European and Ukrainian cities hitherto, can not take full advantage of this diversity. Model of intercultural city is a good example of ethno-cultural diversity as the norm and opportunity for all citizens to show their creative expression. Our thesis considers main development options for intercultural strategies with positive management, benefits of ethnic and cultural diversity and their implementation through the example of Council of Europe Programme "Intercultural Cities" in Melitopol. The thesis analyzes different approaches on how to involve civiils and heads of administrative structures to use the proposed programme of analytical and practical tools to help local actors in their progress estimation at different stages of the process. The analysis helps to conclude that intercultural competence (and its acquirement) becomes an essential condition for relevant European principles of public selector with its identification in modern European communities and it turns to Effective cultural tool.

Keywords: civil society, multi - ethnic community, intercultural competence, urban commune, cultural politics.

Постановка проблеми. Визначальною рисою сучасної цивілізації є культурна неоднорідність суспільств. Однак і в масштабах міжнародних, міждержавних, міжнаціональних, і в житті таких утворень, як поліетнічне місто, нам ще далеко до такого рівня культури міжнаціональних взаємин, в якій довіра, суспільна злагода і солідарність є головними компонентами спільного життя. Глибинні зрушення у суспільстві, відкритість кордонів та інформаційного простору, значні міграційні процеси та зростання ролі національного чинника, в умовах українського та європейського сьогодення – коли українські міста в нинішніх, надзвичайно складних обставинах життя, в умовах зовнішньої агресії та окупації її територій, переживають наплив внутрішніх переселенців, а європейські муніципалітети отримують наплив біженців – професійне та свідоме управління етнокультурним розмаїттям стає однією з необхідних

та ключових функцій органів місцевої влади. Це дозволяє стверджувати, що міжкультурна комунікація сьогодні є одним з рушійних культуротворчих засад сучасної цивілізації.

За вказаних умов, набуті й закріплені на практиці соціально-особистісні навички міжкультурної компетентності дозволять в процесі міжкультурного спілкування вибирати потрібні засоби, відповідні до соціокультурних контекстів, створювати дискурси, обирати стратегії і тактики спілкування, прийнятні для досягнення поставлених цілей, що підвищує ефективність міжкультурної взаємодії. З іншого боку, збагачення компонентного складу набутої комунікативної компетенції такою складовою, як міжкультурна, – породжує якісно нову психологічну характеристику як особливу здатність особистості здійснювати продуктивне інтеркультурне спілкування

та готовність на практиці дієво сприймати культурне різноманіття.

Метою нашого дослідження є висвітлення засад формування інтеркультурної компетентності як чинника реалізації європейських принципів громадського самоуправління українських міських громад в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Дослідження широкого кола питань міжкультурних компетентностей сьогодні є предметом уваги учених різних галузей соціальної науки. Проблема взаємодії культур на персоналізованому рівні піднята ще давніми греками та Фомою Аквінським, стала в постмодерністському її варіанті (Л. Вітгенштейн, Ж. Дерріда, Ж. Ліотар, Р. Рорті, М. Фуко) ключовою для розуміння свідомості та буття. Слід визнати, що мова йде не лише про «бажання все узгоджувати лише зі своїм розумінням», чи «очікування опору звідусіль», оскільки «людина знає цю власну схильність опиратися впливам інших», за висловом І. Канта [5], а й про те, що в умовах етнічного різноманіття громади існує не лише зазначена Кантом певна «двоїстість самоідентифікації» – насправді існує як багатоманітність чинників і форм її розщеплення, так і чинників та форм становлення розвиненої культури усвідомлення й цілісного сприйняття особистістю даного нам різноманіття людської ідентичності. Понад 250 років тому наш знаменитий співвітчизник Г.Сковорода подивував багатьох знаних європейських мислителів епохи Просвітництва своїми неординарними і прогресивними думками. Всім відома його ідея «Спорідненої праці» – запоруки успіху та щастя, спільної користі і процвітання суспільства. Давно стали крилатим виразом в Україні його рядки: «Всякому городу нрав і права, Всяка імієт свой ум голова...» [9]. Утім, цілком справедливий і зрозумілий пафос рядків, в яких метафорично відбилось прагнення до свободи й самовизначення людини багато років тому, й сьогодні потребує серйозного і вдумливого ставлення. Очевидно, що показник свободи розвитку людини всередині будь-якої системи соціальних зв'язків стає і ознакою високої внутрішньої культури, оскільки означає не тільки змогу самостійно давати раду життєвим викликам і проблемам, але і вміння спрямовувати життя в оптимальне для саморозвитку русло. У вказаному контексті ідея досягнення реальної полікультурності є надзвичайно важливою, і означає насамперед, що жодна культура як суб'єкт соціального діалогу може розглядатись, за висловом А. Перотті, як "зайва": "Жодна культура, – пише А. Перотті, – не є зайдою по відношенню до історії людської думки, спадщина якої становить частину європейської цивілізації. Тому жоден індивід не повинен розглядатись як "культурний зайда" в Європі. Знання про внесок цивілізації до інтелектуальної спадщини людства, до раціоналізму є відправною точкою для полікультурності" [7, с. 35]. І геть недаремно Інститут майбутнього в США, який упродовж понад 46 років своєї діяльності в дослідженні й моделюванні майбутнього, до найважливіших обумов успішної самореалізації індивіда найближчого майбутнього відносить поряд з такими навичками, як розумінням смислів, соціальним інтелектом та

адаптивним мисленням також і міжкультурну компетентність. І хоча саме значення українського слова місто (від міст і місце) має відтінок міжнародності і міжкультурності – без яких сьогодні неможливо уявити більш-менш розвинене місто, не в останню чергу, за висловом Кшиштофа Чижевського, сьогоднішні стіни відчуження часто виростають всередині культурно розмаїтих міських спільнот і складаються з конфронтаційних відмінностей в культурній ідентичності, тобто – свідомо чи несвідомо неухважно до культурних відмінностей завжди «викликає певний взаємний антагонізм в суспільстві, який Леонідас Донскіс назвав недружнім, «несуспільним спілкуванням» [8, с. 11]. Тому не дивно, що сьогодні в центрі уваги соціальної теорії і практики перебуває як зв'язок між теорією і практикою, так і активізація сталого культурного розвитку, сконцентрованого на діалозі.

Саме тому на передній план виходить подальший розвиток – від політичного принципу «культура для всіх» до гасла на засадах партисипації «культура всіх». Дедалі більш широко втілювана вимога спонукати по можливості всі групи громадян і всі соціальні верстви до того, щоб стати активними й такими, що самі активізують, партнерами культурного і творчого життя у міському середовищі переростає у лейтмотив сьогоденної культурної політики. Такий підхід, орієнтований на участь і активізацію, водночас сприяє й тому, що на культуру дедалі більше дивляться як на важливу точку перетину і взаємодії з іншими секторами суспільного життя, а практика розуміння інокультурності навколо нас стає практикою, насамперед, міжкультурної компетентності, як протизвага зазначеному І. Кантом [5] розщепленню міжкультурної комунікативної здібності людини. Тим більш значимим чинником у вищезгаданих контекстах виглядає необхідність умови досягнення достатньої інтеркультурної компетентності відповідальних за управління соціальним і культурним середовищем тієї чи іншої спільноти. Ця умова є необхідною для досягнення суспільної гармонії і співпраці на рівних, що передбачає прозорий і демократичний, в певному сенсі «природний самовідбір» активу учасників соціальних процесів (і як процедура покладання певних повноважень на окремих індивідів членами громади, і як процедура самоусвідомлення міри власної компетентності і спроможності такого індивіда у вирішенні певного завдання).

Бути інтеркультурно компетентним сьогодні означає володіти набором моделей відповідної поведінки, знань, навичок, а також мати розвинену чутливість у ставленні до усіх груп населення, обізнаність, що забезпечує можливість для функціонування системи, організації або групи фахівців для ефективної роботи в крос-культурних ситуаціях [2]. Така компетентність сьогодні означає не лише здатність людей взаємодіяти між собою з гідністю, повагою до вірувань, мов, світогляду і міжособистісних стилів поведінки окремих осіб і сімей, а і розуміння потреби забезпечення їх повного доступу до користування всіма соціокультурними

ресурсами. Тому «ми більше не можемо дозволити собі ставитися до етнокультурного розмаїття зі зневагою або ігнорувати його. На часі процеси розбудови нового ставлення і до невеликих культур, що зазнавали історично культурної дискримінації і до міжкультурних взаємин всередині кожної спільноти» [3, с. 13]. Однак дослідження стверджують, що громади поліетнічних українських міст не в змозі повноцінно скористатися перевагами такого розмаїття, оскільки ситуація ускладнюється відсутністю належної інтеграційної політики [4]. Розроблені соціальні адаптаційні програми, засновані на традиційних моделях толерантності, не завжди забезпечують від кроскультурних конфліктів, побутової ксенофобії та дефіциту згуртованості громад. Відтак очевидно, що мінімізація негативних наслідків цих явищ потребує як терплячої, зваженої і продуманої політики, так і активної участі громадянського суспільства. Відтак зростає значення аналізу практик культурно-інтеграційних пілотних суспільних проєктів останнього часу.

Прикладом активного нового позиціонування української спільноти стала участь українських міст у Програмі Ради Європи «Інтеркультурні міста» [6]. Ця програма підтримує втілення нової моделі управління культурним різноманіттям, моделі інтеркультурної інтеграції. Ця модель заснована на усвідомленні поняття переваги різноманітності – сприйняття вимушено переселених осіб і мігрантів як ресурсу, а не як уразливої групи, що лише потребує підтримки.

На даний час більше 80-ти міст світу застосовують урбаністичну модель інтеркультурної інтеграції, включаючи такі міста як Мехіко, Монреаль, міста Японії і Південної Кореї, виявляють зацікавленість нею й представники міст Сполучених Штатів Америки. Однак не всі українські міста, які були залучені до мережі цієї Програми (у 2011-му їх було одинадцять, які навіть утворивши розгалужену національну мережу), виявились спроможними вийти за межі виключно різних мистецько-культурних форм демонстрації своєї культурної ідентичності. Однією з причин такого стану речей було те, що у представників місцевої влади різних рівнів не було системного підходу до проблеми розуміння комплексних шляхів її вирішення. Недалекосяжним виявився підхід до справи у тих містах, де розробку заходів покладали виключно на відділи культури, що й спричинилося до зазначеного нами вище «поверхневого, фестивального» бачення інтеркультурного розвитку міста. Це означає, що відсутність комунікативної інтеркультурної компетентності стає однією з проблем сучасного управління, що не дозволяє сучасній громаді максимально «монетизувати» ні успішну комунікаційну крос-культурну політику, ні досягнутий традиційними субкультурами рівень самореалізації всередині багатокультурної спільноти. Значні переваги оволодіння безліччю інтеркультурних компетенцій управліннями, очевидні на прикладах успішного масового співробітництва, вказують, що подальший розвиток моделей соціального розвитку в рамках гуманістичних принципів залежить від того, які

завдання будуть ставити перед собою спільноти – відкритого діалогу зі світом чи самоізоляції, що веде до культурної стагнації.

Очевидно, що планомірний розвиток інтеркультурного міста передбачає його питомою ознакою і слідування певним, цілком прозорим і відстежуваним громадськістю критеріям, що дозволяють виявити, наскільки свідомо громада приймає рішення вишукувати, виявляти і визнавати приклади інтеркультурності. Адже настільки успішно реалізується політична мета консолідації громади на таких прикладах, наскільки вдалою є розроблена стратегія розвитку та забезпечення ресурсами для її втілення, наскільки широкою є програма залучення мешканців до участі в Проєкті. Від цього, насамперед, залежить і результативність дій зі створення можливостей для новоприбулих, переселенців, чи людей з міграційними коренями.

Таким індикатором успішного просування Проєкту є розроблений в рамках Стратегії розвитку Інтеркультурних міст Індекс інтеркультурної компетентності – свого роду інструмент, який допомагає контролювати процес інтеркультурного розвитку міста, реалізації його стратегії, оцінку відповідної політики і процесів міста. В основі системи індексації – запитальник із більш ніж 70-ма питаннями, згрупованими в 14 показників: інтеркультурне зобов'язання, система освіти, житлові райони, громадські послуги, бізнес і роботодавство, культурна та політика громадського життя, міський простір, посередництво та вирішення конфліктів, мови, ЗМІ, міжнародні перспективи, інтеркультурні інтелект/компетентність, привітання новоприбулих, та управління цими процесами.

Обрана методологія такого оцінювання вказує на те, що існує стійкий взаємозв'язок і взаємозалежність між станом інтеркультурної компетентності (відповідності критерію) та загальною структурою якостей її суб'єктів, оскільки, з одного боку, підвищення інтеркультурної компетентності сприяє посиленню інтересу кожного суб'єкта до культури партнерів і до своєї власної культури, а, з іншого – процес пізнання культур сприяє формування і розвитку її інтеркультурної компетентності. У цих умовах розвинута інтеркультурна компетентність виконує завдання не тільки обміну інформацією в процесі взаємодії людей, які є носіями відмінних один від одного цінностей і типів поведінки, але вона також детермінує і формує міжкультурну толерантність партнерів по міжкультурній комунікації у місті, адаптуючи тим самим представників різних етнічних та релігійних культур один до одного. Іншою важливою складовою становлення інтеркультурності на практиці, на нашу думку, є те, що тільки планомірний розвиток інтеркультурного міста передбачає його питому ознаку і слідування певним, цілком прозорим і відстежуваним громадськістю критеріям, які дозволяють виявити, наскільки свідомо громада приймає рішення вишукувати, виявляти і визнавати приклади інтеркультурності. Тому план залучення мешканців міста до участі в Програмі мусить бути неодмінною складовою розробки

стратегії розвитку та забезпечення ресурсами для її втілення. Саме від цього насамперед залежить і результативність дій зі створення можливостей для новоприбулих, переселенців, етнічних меншин чи людей з міграційними кореннями.

Тому, на нашу думку, на часі таке важливе більш інтенсивне використання нових підходів та методик, що мають чіткі критерії успішності просування і успішно апробовані в імplementації задекларованих ними принципів Програми «Інтеркультурних міст», в тому числі – актуальну на сьогодні комплексну стратегію розвитку інтеркультурних компетентностей найактивніших суб'єктів модернізації культурного життя поліетнічних громад. Власне й з-за цього розпочато перегляд ефективності роботи національних мереж інтеркультурних міст з розвитку їхньої інтеркультурної стратегії та політики, участі ключових осіб на відповідному рівні, залучення представників різних відомств, секторів та організацій міста, залучення електорату, громадськості та посадових осіб [1].

Мелітополь, як пілотне місто, що презентувало Україну в цій Програмі, передаючи власні напрацювання і переймаючи досвід інших європейських інтеркультурних міст активно включився у втілення урбаністичної інтеркультурної моделі на території свого міста та розробку «Плану інтеркультурної інтеграції міста на 2015-2020 рр.» [10]. План по суті документує стратегічний вибір та напрямки політики міста у сфері інтеркультурної інтеграції. З цього часу міське життя концептуально і змістовно виступає невід'ємною й органічною складовою процесу творення спільного інтеркультурного європейського міського простору. Як показало життя, ґрунтуючись на наукових підходах до розробки і подальшому ретельному моніторингу продуктивності втілених заходів, завдяки координації зусиль та злагодженій системній роботі представників мерії, депутатського корпусу, громадських організацій, національно-культурних товариств, науковців, підприємців, журналістів, студентської молоді, обраний містом вектор розвитку дав міській громаді змогу творчо осмислити перспективи конструктивного вирішення багатьох проблем. Сьогодні можна стверджувати, що інтеркультурність стала соціальним пріоритетом міста Мелітополь не в останню чергу завдяки тому, що «співучасть» усіх зазначених вище суб'єктів міської культурної політики в навчанні практичних інтеркультурних компетенцій стала дієвим і потужним інструментом в процесі розвитку міського культурного простору [2]. Наразі, за результатами міжнародного аналізу індексу інтеркультурності місто посідає 18-те місце й знаходиться в першій двадцятці серед 85 проіндексованих міст міжнародної мережі Інтеркультурних міст.

Таким чином, ми маємо всі підстави стверджувати, що інтеркультурна компетентність – необхідна умова створення середовища, в якому може в принципі реалізовуватися суб'єктивна ініціатива населення або кожного з учасників міської політики. Разом з тим, вона є елементарним практичним тестом на прийнятність тієї чи іншої

культурної політики в мультикультурних і поліетнічних міських спільнотах, що ґрунтується на готовності суб'єкта до взаємодії з іншими системами орієнтації і на повазі до різних культурних цінностей, тим самим стаючи необхідною умовою виявлення релевантності європейських принципів громадського самоуправління щодо сучасних українських міських громад, їх громадянського активу та очільників управлінських структур в нинішній ситуації. Тому так доречно вказує нам вектор розвитку діалогу культур у майбутньому меседж Г. Сковороди про «споріднену працю», як про запоруку добробуту громади і реалізації творчого потенціалу всіх жителів міста.

Література:

1. ICC-UA Annual Report [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ed69c>
2. Intercultural competence for all [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.coe.int/t/dg4/education/pestalozzi/Source/Documentation/Pestalozzi2_EN.pdf
3. Афанасьєва Л., Рубікондо-Хованова К. Інтеркультурне місто як модель інтеграції українських спільнот у сучасний європейський простір / Л. Афанасьєва, К. Рубікондо-Хованова // Українознавчий альманах. Випуск 18. – К., 2015. с.13-17.
4. Зубов В. О. Кроскультурний пастиш в умовах глобалізації: світоглядний аспект / В. О. Зубов. – К. : Ін-т вищої освіти НАПН України, 2014. – 278с.
5. Кант І. Критика чистого розуму / І. Кант – М.: Думка, 1994 - 591с.
6. Межкультурные города: К модели межкультурной интеграции (Результаты совместной программы Совета Европы и Европейской Комиссии «Межкультурные города») Совет Европы: ТОВ «Мастер книг», Киев. -161 с.
7. Перотті А. Виступ на захист полікультурності / А. Перотті – Львів: Кальварія, 2001. – С. 35.
8. Руководство по диалогу. Доверие и идентичность. Под редакцией Кшиштофа Чижевського, Иоанні Куляс, Миколая Голюбеvского. Сейні, 2015 – 605 с.
9. Сковорода Г. Твори: У 2 т. – Т.1.- К., 1994. – 530 с.
10. У мелітополя єсть план межкультурной интеграции [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mlt.gov.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=8626&Itemid=1

References:

1. ICC-UA Annual Report [Electronic Resource]. – Access under: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ed69c>
2. Intercultural competence for all [Electronic Resource]. – Access under: http://www.coe.int/t/dg4/education/pestalozzi/Source/Documentation/Pestalozzi2_EN.pdf

3. Afanas'yeva L., Rubikondo-Khovanova K. Interkul'turne misto yak model' intehratsiyi ukrayins'kykh spil'not u suchasnyu yevropeys'kyu prostir / L. Afanas'yeva, K. Rubikondo-Khovanova // Ukrayinoznavchyy al'manakh. Vypusk 18. – K., 2015. s.13-17 [In Ukrainian].
4. Zubov V. O. Kroskul'turnyy pastish v umovakh hlobalizatsiyi: svitohlyadnyy aspekt / V. O. Zubov. – K. : In-t vyshchoyi osvity NAPN Ukrayiny, 2014. – 278s. [In Ukrainian].
5. Kant I. Krytyka chystoho rozumu / I. Kant – M.: Dumka, 1994 - 591s. [In Ukrainian].
6. Mezhhul'turnye goroda: K modeli mezhhul'turnoj integracii (Rezultaty sovmestnoj programmy Soveta Evropy i Evropejskoj Komissii «Mezhhul'turnye goroda») Sovet Evropy: TOV «Master knig», Kiev. – 161 s. [In Russian].
7. Perotti A. Vystup na zakhyst polikul'turnosti / A. Perotti – L'viv: Kal'variya, 2001. – S. 35 [In Ukrainian].
8. Rukovodstvo po dialohu. Dovyerye y ydentychnost'.Pod redaktsyey Kshyshtofa Chyzyhevs'koho, Yoanni Kulyas, Mykolaya Holyubevskoho. Seyni, 2015 – 605 s. [In Russian].
9. Skovoroda H. Tvory: U 2 t. – T.1.- K., 1994. – 530 s. [In Ukrainian].
10. U melitopolja est' plan mezhhul'turnoj integracii [Elektronic Resource]. – Access under: http://mlt.gov.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=8626&Itemid=1 [In Russian].

УДК 101:316

Сергій Грабовський

Українська нація: висліди ХХ століття і подолання «глухих кутів» історії

Анотація. Автор розглядає у статті основні характеристики сучасної України як постколоніальної, посттоталітарної та постгеноцидної країни. Українська реальність ХХ століття вимагає для свого описання залучення понятійного апарату колоніальних студій. Специфіка України (як і низки інших країн) у належності до «колоній європейського типу», побудованих не на расових чинниках, а на комплексі інших факторів. Короткий етап незалежності, а потім напівпротекторату України у складі ССРСР на початку 1930-х змінився на відверто колоніальне становище території, керованої безпосередньо з Кремля. Автор доводить, що ідеократична імперія, якою був ССРСР до Другої світової війни, з кінця 1940-х років перетворилася на державу «советського русоцентризму». Після розпаду ССРСР почали спроби відновлення імперії під новими гаслами та прапорами. Один із лідерів російських лібералів Анатолій Чубайс на початку правління Путіна запропонував проект «ліберальної імперії», до якої мали б увійти нинішня Російська Федерація та інші постсоветські держави. Сучасна кремлівська ідеологія і практика побудови «русского мира» стали логічним завершенням процесу перетворення концепту Росії з ідеократичної на етнополітичну імперію, яка не може існувати без колоній.

Автор вважає, що проблема російсько-советського імперіалізму та специфіки колоніального і постколоніального статусу України досліджені недостатньо, в силу чого відбувається ідеологічна і практична дезорієнтація певної частини української політичної й інтелектуальної еліти.

Советський тоталітаризм та Голодомор-геноцид вивчені краще, проте потрібно їх розглядати у сукупності з колоніальною політикою Кремля.

Автор наголошує, що головним практичним еквівалентом теоретичних досліджень у зазначених вище напрямках буде повне подолання «національної травми» і самоствердження українців як повноцінної європейської нації.

Ключові слова: колоніалізм, тоталітаризм, геноцид, імперія, «колонія європейського типу», «русский мир», національна травма.

Sergiy Hrabovskyj

Ukrainian Nation: Balance of the 20th Century and Overcoming of the “Deadlocks” of History

Abstract. The author considers in the article the basic characteristics of modern Ukraine as a post-colonial, post-totalitarian and post-genocidal country. Ukrainian reality of the twentieth century requires for its description of the involvement of the conceptual apparatus of Colonial Studies. The specific of Ukraine (as well as a number of other countries) is to belong to the "colonies of European type" based not on racial factors, while complex to other factors. A short stage of independence and then half-protectorate Ukraine as a part of the USSR in the early 1930s changed to outright colonial status of the territory, controlled directly from the Kremlin. The author argues that Ideocratic Empire, which was USSR before the Second World War from the late 1940s, turned into the state of "Soviet Russian-centrism". After the USSR break Moscow began attempts to restore the empire under new slogans and banners. One of the leaders of Russian liberals Anatoly Chubais at the beginning of Putin proposed a "liberal empire", which would enter the current Russian Federation and other post-Soviet states. Modern Kremlin ideology and practice of building "Russian World" became the logical conclusion of the process of transformation of the concept of Ideocratic empire to Ethnopolitical Empire that can not exist without colonies.

Author believes that the problem of Russian-Soviet imperialism and specificity of colonial and postcolonial status of Ukraine studied insufficient whereby there is a practical and ideological disorientation of some Ukrainian political and intellectual elite.

Soviet totalitarianism and the Holodomor-genocide studied better, but they need to be considered in conjunction with the colonial policy of the Kremlin.

Author notes that the main practical equivalent of theoretical research in the above areas will be fully overcoming of "national trauma" and Ukrainians assertion itself as a full-fledged European nation.

Keywords: colonialism, totalitarianism, genocide, empire, "colony of European type", "Russian World", national trauma.

Якщо спробувати у найстислішому вигляді то слід назвати КОЛОНІАЛІЗМ, ТОТАЛІТАРИЗМ і окреслити головні чинники, які визначали буття ГЕНОЦИД. Усі ці чинники були пов'язані з української нації в ХХ столітті та набутий нею досвід, функціонуванням на теренах України державних